

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Lisi
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 5000.—

Za Jugoslavijo
četrtletno: 25 Din.

Posamezna številka 700 kron.

Leto III.

Dunaj, 20. junija 1923.

Št. 25.

Današnji številki smo vsem naročnikom priložili položnice. Prosimo vljudno, da poravnate zaostalo naročnino in naročnino za tretje četrtletje.

Aleksander Stambolijski.

Ustroj človeške družbe je brezdvomno pomanjkljiv. Zato tudi ni nikdar manjkalo načrtov in poskusov za njega preosnovo. V dobi miru so nekateri pričakovali izboljšanja edino le po vojski. Toda danes je upravičeno nezadovoljnost večja kot kedaj poprej in temu primeru so tudi živahnější tozadevna stremjenja. Republikanstvo, socijalizem in celo komunizem, to vse danes niso več samo ideje, ampak izvršena dejstva. Skozi stoletja se je človeštvo borilo za demokratski parlamentarizem kot nekaj ideal pravičnega vladanja, a na mesto absolutnih monarhov stopajo danes več ali manj zmožni samodržci, ki z odločno roko vodijo usodo države v viharnih časih.

Takšen samovladar je bil Aleksander Stambolijski, mož izrednih nazorov in neupeljive volje. Kot sin kmetijskih starišev in učitelj je vsled svojih govorniških in organizacijskih zmožnosti zavzemal že v mladih letih važno mesto v bolgarski kmetijski stranki. Ker je kot iskren prijatelj Rusije nasprotoval težnjam nemške vladarske rodbine po priključitvi k centralnim silam, je moral v zapor. Ko je Bolgarija prva izmed njih bila premagana, je ljudstvo poklicalo Stambolijskega iz ječe v vladno palačo. Kako upravičeno je bilo to zamerjanje in kakšne izredne zmožnosti je imel ta človek, je pokazala bodočnost. Bolgarija je edina premagana država, katere valuta je ohranila do danes svojo vrednost na razmeroma visoki stopinji. Njen položaj je bil vse prej nego rožnat. Ona je imela šestletno vojno dobo za seboj, njej so odvzeli lep kos najrodovitnejše zemlje, v njeni bližini se je nadaljevala vojna med Turčijo in Grčijo, komunizem je silil iz bližnje Rusije v deželo, uporniki iz zasedenega ozemlja so vznemirjali deželo in povzročali brezkončne konflikte s sosedno Jugoslavijo, njej niso odpisali reparacijskih plačil, niti obljubljenega dohoda do morja jim niso dali, in vendar stoji ta toliko skušena država danes trdnejši nego velikanska Rusija, bogata Nemčija, od vsega sveta obdarovana Avstrija in vedno nezadovoljna Ogrska. Kako je to mogoče? To vse je delo Stambolijskega. On je prvi spoznal, da je nesrečna vojna uničila nepregleden del ljudskega blagostanja in da se to da popraviti in nadomestiti edino s skrajnim naporom vseh sil produkcije in skrčenjem izdatkov in porabe, torej z delom in varčevanjem. A on se je tudi po tem ravnal ter je ščitil pred vsem kmeta, ki je brezdvomno temelj človeške družbe in predpogoj blagostanja, ker je delaven in varčen. Stambolijski je vpeljal splošno delovno dolžnost in je izdal drakonične odredbe proti vsaki potratni in luksusu. On je torej že davno vpeljal to, o čemur smo mi samo besedičili in zraven propadali.

A on je šel predaleč. V prizadevanju pridobiti kmetškemu stanu pristojno veljavo je začel zatirati vse druge stanove in celo učenjake, ki so predpogoj vsakega napredka. Zo-

pet dokaz, da ni ne kmetijski, ne delavski in nobeden drugi stan sam sebi namen in zadošujoč, ampak da izvira blagor človeštva iz izpolnjenja in harmoničnega sodelovanja vseh.

Stambolijski pa se je izkazal izredno bistroumnega tudi še v pojmovanju naciona-
lizma, v katerem oziru je prekosil daleč današnji čas.

On gotovo ni nič manj občutil nesrečo onega dela svojega naroda, ki je prišel vsled vojne pod tuji jarm kot ona germanofilna inteligenca, ki je to nesrečo povzročila. In ni bil nič maj naroden kot oni Macedonci, ki so s svojo brezmernostjo onemogočali mirno sožitje z bratskim sosedom, a on je imel toliko objektivnosti, da je znal obsoditi izdajstvo tudi če je bilo njemu v prid in vedel, da lastnemu narodu največ s tem koristi, ako ga okrepi in povzdigne in ne s tem, da napada in tlači druge. Kakor bodo tudi naši nasprotniki prišli do spoznanja, da je njih postopanje nasproti nam ravno tako krivično kot francosko nasproti njim, takrat bo konec boja, ki se bije med nami po njih krivdi.

Vse te izredne lastnosti tega moža pa ga niso obvarovale pred pohlepom po samovladi in celo bogastvu. Sila in krivica se je maščevala nad njim in ko je 1923. leta je zrušila v eni noči revolucija vse njegove samoljubne sanje in on je bil skoro edina žrtev.

Bolgarski narod, katerega eden najboljših sinov je bil Stambolijski, v kolikor in dokler je bil velik in čist značaj, je s tem dokazal, da hoče tudi nadalje še ostati narod nočtenjakov. Upajmo, da bo vlada naslednica posnemala Stambolijskega v dobrem in ne v slabem v korist celokupnega jugoslovanstva in Evrope same.

Našim somišljenikom. Kakor je „Koroški Slovenec“ že poročal, so napravili soc. demokratje sklep, da mora vsak delavec skozi 20 tednov plačati vsak teden 1000 kron ali naenkrat 20.000 kron za volilni sklad. Delavci v sedanjem času slabo zaslužijo ali kljub temu bodo to denarno žrtev doprinesli. Posnemajmo jih tudi mi in darujmo za tiskovni sklad!

Siromaki smo.

Kakor da smo otroci, se je po vojni pri nas gospodarilo s strojem, ki dela denar. Stroj se je sicer ustavil, a državno gospodarstvo dela z grozovitim primanjkljajem, in dočas da bo ta primanjkljaj nehal, ako „Bog da in sreča junaška“, živimo ob posojilih dobrih sosedov, ki jih bomo seve morali vrniti z obrestmi vred. Ko se je delal denar, kakor se delajo v tovarni čevlji, bi človek mislil, da ga je dosti in vendar ga je povsod premalo, kajti denar je naprej izgubljal vrednost, dokler se ga je tako lahko miselno izdelovalo. To bridko čuti, kdor danes potrebuje posojilo: kmet, obrtnik, trgovec a ga ne dobi, ker denarja nimajo naše posojilnice in ga tudi nimajo veliki denarni zavodi. Obresti v bankah so zato tako visoke, ker je premalo vlog; ko bi bilo teh več, postal bi kredit takoj cenejši.

Majnika mesca je bilo v vseh naših bankah in velikih hranilnicah 260 milijard vlog, na zlato vrednost preračunano je to 18 milijonov

kron, precej manj, nego je imela vlog pred vojno sama celovška hranilnica. Zdaj ima vsa Avstrijska toliko denarja na razpolaganje. Sicer so se razmere že precej zboljšale, ko je bilo lani septembra mesca le za 2 milijona zlatih kron vlog! Pred vojno je bilo v 27 večjih kreditnih zavodih vkup 2351 mirovnik, to je zlatih kron vlog, danes jih je še 16, to je 0,77% mirovnega premoženja. Kreditni zavodi so tedaj mogli pomagati 150 ljudem, danes imajo denarja samo za enega, drugim pa morajo reči: nimamo in ne moremo. Če je znamenje blagostanja, da imajo ljudje denarja v hranilnicah, ali imajo nakupljenih vrednostnih papirjev, ki so bolj varni, kakor so bili papirji naše države, potem moramo na teh številkah spoznati, kako smo postali berači. Pred vojno je prišlo na osebo 400 K premoženja, ki je bilo naloženo v hranilnicah, danes pridejo na človeka le še tri krone. Nekoliko je seve treba še opozoriti na dejstvo, da ljudje še ne vlagajo, kakor se je vlagalo pred vojno, in mnogi denar še hranijo doma. Marsikdo pravi: Ne morem vlagati, ker denar potrebujem, da morem kupiti to ali ono, ko se ponudi priložnost. Tem bi rekli, da se res potrebuje doma denarja, ahi tudi pred vojno se ga je potrebovalo, ljudje pa so le računali z obrestmi, ki se v hranilnici nabere. Tudi zdaj bo treba računati, četudi ne z vsako krono, ali s 100 kronami moramo že štediti!

Država in ljudje vidijo, da se naprej ne sme denarja delati v tovarni, in državni zbor tudi že uvideva, da bo treba lastnino pustiti pri miru, ako naj se država ne upropasti. Ljudje naj hranijo, ako imajo še kaj srebernine ali zlata doma, ali svoj papir le spravite v hranilnice. Kdor ga preveč hrani doma, izgubi obresti, ki so zdaj celo visoke; večjega pomena pa je, da se vse blago z dragim kreditom silno podražuje. Ko morajo trgovci, obrtniki, tovarne plačevati bankam 50 in več odstotkov obresti, smemo reči, da se vse blago za 20 odstotkov podražuje vsled pomanjkanja denarja! Nekateri mislijo, da bi morala posestnikom na njihova zemljišča le država posoditi denarja v zlati veljavi, in mislijo, da bi država v tem slučaju brez škode mogla še naprej tiskati nekoliko denarja. S tem bi se množil papirnati denar, valuta bi začela padati iznova, in če bi država kmetom tako ustregla danes, bi jutri prišle tovarna in zahtevale isto zase. Po ti poti ni pomoči. Edina pomoč je: štediti in dati zopet v kreditne zavode, kar doma takoj ne potrebujemo.

S temi prihranki bodo hranilnice mogle pomagati tistim, ki so pomoči najbolj potrebni in vredni. Treba štediti! To treba da spozna v prvi vrsti kmet, ker mestni ljudje tega še vedno ne verjamejo in ne vedo, da krava molze le do gotove mere, potem pa je vime prazno.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Pri proračunski debati o socialnem skrbstvu je poslanec dr. Ursin povdarjal potrebo zdravniške preiskave ženinov in nevest pred sklepom zakona.

Pogajanja z državnimi nameščenci so se zadnji čas tako poostrila, da je bilo pričakovati prerušenje. Vlada je namreč odločno vstrajala

na odpravi indeksa, dočim so se državni uradniki temu istotako odločno upirali, ker pač ni gotovo, da bodo postajale življenjske potrebnosti vedno ceneje (tedaj bi indeks ne prišel več tako v poštev), ampak se tudi lahko zgodi, da naenkrat močno poskočijo, vsled česar bi bili uradniki močno prikrajšani.

Vladi ni preostalo drugega kakor staviti nove pedloge: Indeks se odpravi začasno do 1. januarja 1924, zato pa se zvišajo doklade za otroke in izvrši nova razdelitev v krajevne razrede. Državni nameščenci so tudi te predloge odklonili ter stoji prejkoslej na stališču, da je treba indeks vsekakor pustiti, pristojbine pa razen tega zvišati še za 30% vseh prejemkov, dočim hoče vlada zvišati samo osnovne plače za 12%. Uradniki hočejo za izboljšanje plač 300 milijard, vlada pa ponuja 241 milijard in še to samo pod pogojem odstranitve indeksa do 1. 1924. Najbrž bodo gnali uradniki zadevo tako daleč, da bo vlada rekla, ali sprejmete naše predloge ali pa ostane vse pri starem. Davkoplačevalci se lahko veselijo, ker bodo morali šteti nove milijarde.

Vprašanje mednarodnega posojila. Kancler dr. Seipel si lahko čestita na uspehu svojega enoletnega vladanja. Ko je prevzel vlado, je krona bila za rubljem najslabši denar na svetu, Avstrija je stala pred bankrotom, danes pa izjavlja Seipel, da je krona za dolarjem najbolj stanovitna valuta na svetu. To je uspeh velikega mednarodnega sanacijskega posojila Avstriji, ki se pravkar izvršuje. Celokupna vsota tega posojila je proračunana na 32 milijonov 632.500 funtov šterlingov, od katerih se ima naložiti: v Avstriji 3.807.700, v Angliji 14.002.000, v Ameriki 5.400.000, v Čehoslovaški 3.573.000, v Franciji 2 milijona 659.000, v Italiji 1.905.000, v Švici 972.700, v Švediji 760.000, v Belgiji 294.100, v Holandiji pa 250.000 funtov šterlingov. Obljubila pa je tudi Španija, da dovoli nalaganje znatne vsote in tudi Danska se tega dejanja udeleži. Posojilo, ki se imenuje posojilo „Društva narodov“, je jamčeno po obveznicah garancijskih držav, založenih v Švicarski narodni banki. Garancija je razdeljena po 24½% na Anglijo, po 24½% na Francijo, po 24½% na Čehoslovaško, po 20½% na Italijo, po 2% na Belgijo in Švedsko in po 1% na Holandsko in Dansko. Kurs posojila se je bil v Angliji že ob začetku podpisovanja, to je 9. t. m., dvignil od 93 na 97% in vrednostni papirji so bili že vsi pokupljeni. Na Angleškem, kjer se je podpisovanje 13. t. m. končalo, se je podpisalo za petkratno subskripcijsko vsoto, namreč za 55.000.000 funtov mesto 14.002.000, v Ameriki je bila v četrt uri podpisana cela vsota, tudi na Švedskem se je določena vsota štirikrat prekoračila.

Jugoslavija

V Jugoslaviji vlada veliko razburjenje vsled dogodkov na Bolgarskem. Nove bolgarske vlade seveda ne priznava, ker še prejšnja ni odstopila, da obstojata dejanski dve vladi. V tem slučaju bi bila potrebna takojšnja intervencija po prevratu, ali vlada je predolgo kolebala, da je zamudila veliko dragocenega časa; sovražniki Jugoslavije pa so medtem pripravili vse, da preprečijo s te strani vsak korak. Ko je bila končno poslana nota poslaniku v Sofijo, ki ugotavlja kršitev neivilske mirovne pogodbe vsled mobilizacije in zbiranja komitaških čet ob jugoslov. meji, ki zahteva zmanjšanje vojske na 30.000 mož (v mirovni pogodbi določeno število) in razpust komitaških čet, so druge velesile izročilev note preprečile. Pokazalo se je tudi nekako nesoglasje v mali antanti. Predvsem je to delo Italije, ki revolucijo naravnost denarno podpira, kakor je podpirala albanske vstaje, in Anglije, kateri močna Jugosl. ne gre prav v račun. Medtem so komitaške čete že prestopile jugoslov. mejo in se zapletle v boje z mejnimi stražami. Položaj se je vsled tega seveda zelo poostril. Ako bi se prevrat izvršil samo proti osemi Stambolijskega, bi bila to zasebna zadeva Bolgarije, ali nova vlada je predvsem proti mirovni politiki Stambolijskega, tedaj proti niškini dogovoru in proti Jugosl. Z bolgarsko vstajo so v zvezi tudi Madžari, ki zbirajo svoje čete ob jugoslov. meji in ki so izvedli baje prisilno mobilizacijo. Svoje meje bo Jugosl. gotovo znala ščititi, če

ne pojde drugače, pa z orožjem. Vsak posestnik brani svojo posesost tudi s silo, ako je ta na mestu

Nemčija.

Marka stalno pada in se bliža ničli. Vsled tega se je položaj zelo poostril, da stoji Nemčija neposredno pred nevarnostjo komunističnega prevrata. Nemčija je uvažala največ žita iz Amerike, ali sedaj ga ne more več plačati, da je uvoz popolnoma zastal. Posledice tega se bodo kmalu čutile. Tudi Amerikanci jih čutijo; cena je namreč precej padla. Drugače pa se dogodki razvijajo slično kot lani v Avstriji: draginja raste, v zadnjih štirih tednih se je dvignila za 94%, obtok bankovcev se gorostasno pomnožuje, poštnina in železniški tarifi se skoro tedensko povišujejo, delavci in uradniki prihajajo z zahtevami po višjih plačah in nemiri se množijo. Beda in pomanjkanje sta začela trkati na vrata srednjih in nižjih slojev. Zato se ni čuditi, da so izbruhnili v Berlinu prav resni nemiri proti draginji. Vlada se sicer močno trudi, zadržati padec marke, ali ne uspe ji.

Porurje.

Poleg Dortmunda in Recklinghausena so proglasili Francozi poostreno obsedno stanje tudi nad Wanne, Herne in Höchst. Obsedno stanje se izvaja z največjo strogostjo. Med 9. zvečer in 5. zjutraj je najstrožje prepovedan vsak promet. V mnogih slučajih so bile osebe, ki so bile po 9. uri zasačene na cesti, podvržene telesni kazni. Mestni policiji v Wanne je pepovedano nosti sablje. Promet z avtomobili, motornimi kolesi in celo navadnimi kolesi je v mestu zvečer strogo prepovedan. Te odredbe so povzročili vedno pogostejše se ponavljajoči napadi na francoske vojaške patrole. — V Essenu je bilo 5 rudniških ravnateljcev, ker niso hoteli pošiljati premog v Francijo in Belgijo, kaznovanih s 5letno ječo in skupno denarno globo 234 milijonov frankov.

Reparacijsko vprašanje.

V sredini vseh sojovnih političnih vprašanj stoji še vedno ruško odnosno reparacijsko vprašanje. Zadnja nemška nota je vzdignila v krogih velike antante mnogo prahu. Kakor smo že poročali, stoji Francija in Belgija odločno na stališču, da je izpraznitev Porurja pred končanjem pasivnega odpora nemogoča, dočim zavzema Anglija povsem drugačno stališče. Nasprotujoča mnenja kopljejo prepad med veliko antanto in dajo sklepati na novo grupacijo držav v Evropi. Na eni strani Francija, Belgija, mala antanta in Poljska, na drugi strani Anglija, Italija, Avstrija, Madžarska, Nemčija in Rusija. Spor med Rusijo se je zadnji čas poravnal, da zblížanje nič več ne zdržuje. Če se pri obravnavi reparacijskega vprašanja ne poravnajo, je prelom gotov. Angleška namreč ne deli popolnoma francosko-belgijsko mnenje o odpravi pasivnega odpora, temveč hoče iti po nekaki srednji poti. Sicer povdarja, da je treba poizkusiti vse, da se doseže skupno postopanje, zato je vrašala sedaj Francosko in Belgijo, kaj si predstavljata vladi pod zahtevo po odpravi pasivnega odpora in katere garancije zahtevata od nemške vlade, ali svoje stališče pa noče še točno opredeliti, ker baje še ni popolnoma na jasnem. Obveščena hoče biti tudi še, kako si predstavljata izpraznitev Porurja in kakšen način zasedbe mislita vpeljati, ako bi bil prerušen pasivni odpor in če plača Nemčija gotovo svoto, Angleško javno mnenje pravi: Nemčija naj bi končala s pasivno resistenco, dobila pa zato garancije, da se vojaška zasedba izpremeni izključno v industrijalno in da se bodo vzeli njeni predlogi resno v pretres. Odgovor Nemčiji naj bi bil skupen.

Belgija predlaga sklicanje konference držav velike antante še pred koncem pasivne resistance, na kateri bi se razpravljalo o nemškem memorandumu. Tudi Nemčija naj se na konferenco pozove. Za pogoj stavi reparacijsko svoto 40 milijard, ki jih mora plačati Nemčija pred izpraznitvijo Porurja.

Prevrat na Bolgarskem.

Dogodki se razvijajo kakor je bilo pričakovati. Nova vlada Cankovova vživa namreč simpatije in podporo Angleške, Italije, Mad-

žarske itd. ter ima v svojem taboru redno, dobro oboroženo vajske in makedonske komitaše. Na podporo Angleške se da sklepati iz tega, da so bile v Sofiji skrivne, kljub prisotnosti razorožitvene komisije, za upornike ogromne množine orožja in streliva. S tem se je dala vladi možnost, da je zvišala stalež vojske od 30.000 na 100.000, kar je seveda proti mirovni pogodbi. Vlada sicer izjavlja, da hoče voditi napram sosednim državam miroljubno politiko, spoštovati mirovno pogodbo in niški dogovor, ali kdo more gotovo trditi, da to niso samo besede, ki bodo veljale dočas, dokler si nova vlada ne pridobi trdnejših tal.

Kakor smo prorokovali, je izbruhnila bratomorna meščanska vojna. Stambolijski je bežal v severno Bolgarsko, od koder je poslal svojim pristašem proglas, da si te nasilnosti ne smejo pustiti dopasti in se pripravili na odpor proti nasilnežem. Bil je nekaj časa gospodar položaja. Njegove čete so marširale potem proti Sofiji in zaprle vsak dovoz živil v mesto, da je nastalo že pomanjkanje kruha. Končno pa je po več ljutih bojih bil Stambolijski izdan in vjet. Med prevozom so napadli kmetije njegov voz in mu pomagali k begu, ali kmalu nato je padel zopet v roke revolucionarjev. Vnel se je ljut boj, v katerem je ustrelil Stambolijski še štiri revolucionarje, potem pa bil sam smrtno zadet. Stambolijski je torej mrtev in z njim je uničena njegova miroljubna politika.

Vest o smrti Stambolijskega je na njegove čete vplivala porazno, da so se začeli predajati in bežati na svoje domove. S tem je tudi zlomljen odpor njegovih čet. Vršile se bodo še sicer manjše praske, ali do večjih bojev gotovo ne pride več, ker bi bil vsak odpor proti vladi, ki je podpirana od vevlasti, brezuspešen. 500 kmetov je bilo itak že radi udeležbe pri uporih na smrt obsojenih.

Komaj se je prevrat več ali manj srečno izvršil, se že pojavljajo med vladnimi strankami velika nasprotstva. Meščanski blok hoče dobiti vlado popolnoma v svoje roke, makedonstvujušči pa tudi zahtevajo, da preidejo na važna odločilna vodilna mesta osebe njih popolnega zaupanja. Prvi so za nekako srednjo pot v politiki, drugi pa hočejo popolno vzpostavitv starega Ferdinandovega političnega režima. Kako se bodo dogodki razvili, bo pokazala bodočnost.

Novi boji proti sovjetom. Med ruskimi emigranti na Balkanu, v Rumuniji in Poljskem se širijo vesti o zopetnem oboroženem boju zoper sovjetsko vlado. Poljska in Rumunija hočeta baje pomagati pri tvorbi novih protiboljševiških formacij in se udeležiti celo vojne. Veliki knez Nikolaj Nikolajevič bo stopil na čelo gibanja. Sploh kaže potek zadnjih dogodkov, da se proti Rusiji nekaj pripravlja tako v krogih velike kakor male antante. Francoska vlada je dovolila kredit Rumuniji in Jugoslaviji za oborožitev armade, po maršalu Fochu je inšpicirala poljsko in češko, po generalu Le Ronde pa jugoslavnsko in rumunsko armado. Na Poljskem je takoj po inšpekciji padla sedanja vlada, v Rumuniji so se prekinila trgovaška pogajanja z ruskimi zastopniki itd. Istočasno ima Angleška spor z Rusijo radi rib.šk. h pravic v Severnem morju in radi diplomatskih zastopnikov na vzhodu, Francija pa kliče zastopnike male antante na svetovanje v Pariz. Rusija se vojne boji in se zato trudi, da bi spore poravnala diplomatskim putem. Ona je pripravljena znižati diplomatsko osovje v Afganistanu, Perziji in v republici Thiva in jih določiti v sporazumu z angleškim zunanjim ministrom. Medtem so nastopile nove težkoče Londonski trgovci zahtevajo od angleške vlade, da z Rusijo ne sme skleniti prej kake pogodbe, dokler ne prizna in plača svojih predvojnih dolgov. Pametneje bi bilo, ako bi stopili trgovci z Rusijo kot takšno v trgovaške odnose, ker bi potem zopet lahko trgovali in si pridobili nazaj premoženje, ki se je začetkom vojne v Rusiji uničilo.

Angleško-ruski spor se je končal, ker je Anglija dosegla v glavnem izpolnitev svojih zahtev, zlasti je Rusija obljubila ustaviti vsako Angliji sovražno propagando. Ravno tako tudi Anglija ne bo podpirala nikakih proti Rusiji naperjenih načrtov. S tem so odstranjene vse ovire za sporazum.

Mussolinijev govor v senatu. Pred italijanskim senatom je podal ministrski predsednik in vrhovni vodja fašistov, Mussolini, važne izjave o notranji in zunanji politiki Italije ter o samem fašizmu. Splošne smernice italijanske vlade v zunanji politiki grejo za tem, je izjavil Mussolini, da si Italija zopet pradoži spoštovanje s strani inozemstva. Pozicija manjše vrednosti je tlačila in tlači še vedno gospodarstvo Italije in treba se bo boriti, da bo prenehalo to stanje stvari. Splošna gospodarska kriza, ki tlači vso Evropo, ječi pod vprašanjem vojnih odškodnin. V tem oziru stoji Italija na stališču, da je Nemčija v stanu in da mora izpolniti svoje obveze. Z Bolgarsko in Madžarsko so bili sklenjeni sporazumi glede plačanja odškodnin, za Avstrijo pa se je Italija zavzela za čim širše sodelovanje držav pri podpisovanju avstrijskega posojila, ki je predpogoj za ozdravitev obupnega finančnega položaja v tej državi. Glede nasledstvenih držav čuva Italija mirovne pogodbe. Z Jugoslavijo medsebojni odnošaji še niso urejeni, se bo pa to zgodilo skoro gotovo na zasedanju paritetne komisije v Rimu, ki prične te dni poslovati. Italijansko-ruski odnošaji so nespremenljivo dobri. V notranji politiki — je nadaljeval Mussolini, so se razmere v dobi njegove vlade korenitoboljšale. Vlada bo tudi nadalje ostala zvesta svojim dosedanjim smernicam v notranji politiki in ne bo krenila niti za las z začrtane poti. Če bi bil njen program ogrožen, se ne bo strašila poseči tudi po najostrejših in najenaglicnejših sredstvih. Senat je sprejel Mussolinijev govor z največjim navdušenjem in brez vsakega ugovora.

DOMAČE NOVICE

Resnica prihaja na dan! Izjava jugoslovanskega ministra dr. Ninčiča o koroških Slovencih je vzbudila v vseh krogih veliko pozornost. Ta odločni nastop beograjske vlade za manjšinske pravice koroških Slovencev pomeni glasno obsodbo avstrijskega vladnega režima, kakor ga vzdržujejo nemški mogotci na Koroškem v posmeh „republikanski svobodi“. Nad 2½ leti že čakamo koroški Slovenci na rešitev naših upravičenih zahtev, ki izvirajo iz mirovne pogodbe. Toda koroške oblasti ravnaajo z nami kakor bogataš z ubogim Lazarjem. In tako mora izvedeti dunajska vlada šele preko Beograda, kakšne škandalozne razmere obstojajo na Koroškem in da baš te razmere kalijo prijateljske odnošaje med obema državama. Dr. Ninčič opira svojo obtožbo na statistične podatke in ugotovi, da ima 40.000 Nemcev v Sloveniji 37 ljudskih šol in 3340 učencev, dočim nima 70.000 Slovencev v Avstriji niti ene slovenske šole. Te številke govore bolj jasno, kakor bi bilo treba dokazovati. „Freie Stimmen“ se sicer trudijo izpodbiti trditve jugoslovanskega zunanjega ministra toda brezuspešno, kajti da je $0 + 0 = 0$, temu ni mogoče oprekati. Sicer pa prav radi verjamemo, da izvestni celovski gospodi taka razkvitja niso prav nič všeč. Morali se bodo končno tudi sprijazniti z mislijo, da se manjšinsko vprašanje na Koroškem ne bo dalo rešiti s terorjem in policijskim preganjanjem, marveč edinole potom sporazuma in na podlagi določb mirovne pogodbe. Za tak sporazum pa je po našem mnenju že skrajni čas.

Razdražene „Freie Stimmen“. Pod naslovom „Ein jugoslavischer Vorstoss gegen Kärnten“ prinašajo „Freie Stimmen“ daljši članek, ki prav za prav ni nič drugega kakor opravičevanje postopanja koroških oblasti nasproti slovenski manjšini na Koroškem. Prav radi verjamemo, da jim je bil govor dr. Ninčiča v beograjski skupščini o razmerah, ki vladajo na Koroškem, zelo neprijeten. List skuša dr. Ninčičeve trditve ovreči in oprati celovsko vlado. Toda številke govore bolj jasno kakor bi mogel zgovorni urednik „Freie Stimmen“ dokazati. Zato pa hočejo svoje čitatelje potolažiti edino s tem, da na Koroškem ni 70.000 Slovencev kakor je trdil dr. Ninčič, marveč da se gre samo za peščico jugoslovanske orientiranih Slovencev, ki so dobili pri plebiscitu 15.096 glasov, dočim pri zadnjih volitvah v narodno skupščino in deželni zbor samo še 9863. Iz tega za koroško domovinstvo razve-

seljivega pojava sklepaajo, da za slovenske šole na Koroškem, kakor jih zahteva jugoslovanska vlada, ne obstoji taka nevarnost. Roke proč od Koroške, g. dr. Ninčič, tako zaključuje list svoja opravičevanja. No, gospodje pri „Freie Stimmen“ in celovski vladi se bodo morali končno z mislijo sprijazniti, da mirovne pogodbe niso Papierfetzen!

Iz Roža. (Veleizdaja.) Vsem našim čitateljem je še dobro v spominu, da so k novem letu neki pustolovci po slovenskem Koroškem raztrosili neke veleizdajniške (!) letake. Naš list, kakor tudi naši zastopniki, so takoj izjavili, da koroški Slovenci s temi nismo niti v najmanjši zvezi ter se tudi z vsebino letakov ne strinjamo. A kljub temu so se naši somišljeniki šikanirali povsod in kjerkoli so se le mogli. Kjer je stanoval kak zaveden našinec, se je napravila hišna preiskava. Kako brutalno se je napram našim ljudem postopalo, kaže sledeči slučaj: V Št. Janžu v R. se je napravila v neki slov. hiši preiskava brez navzočnosti zastopnika občine. Preiskavo je vodil sam šef koroške policije, gosp. Spitzer. Res so našli pri nekem fantu pet takih letakov, od katerih se ne ve, kje jih je dotični dobil. Na licu mesta so ga uklenili kot največjega razbojnika. Še le ko je mati dotičnega fanta padla na kolena pred žandarje in šefa policije ter prosila naj njenega sina vendar ne ženejo kot ubijalca, ko vendar ni nič zakrivil, so se moške postave vendar le premislili, odvzeli fantu verige z rok ter ga gnali v zapor. Preiskava je šla dalje, fant je bil zaprt 14 dni ter šele na intervencijo našega dež. poslanca izpuščen. Človek bi mislil, da se bo vrglo s tistimi letaki vse skupaj v koš in konec vsega. A kaj se zgodi! Sedaj po pol letu dobi dotični fant obtožnico, da ga toži državno pravdnštvo radi prestopka nekkih paragrafov in radi soudeležbe pri veleizdaji. V obtožnici stoji, da je obtoženeec, kakor tudi njegovi stariši, „jugoslavisch orientiert“. Tako se toraj postopa napram našim ljudem! Kako bo cela stvar izpadla, bomo še poročali. Če nisi nemški ali Heimatschutzi, si „jugoslavisch orientiert“, si veleizdajalec, Srb, človek druge vrste. V navedenem slučaju se gre za obče spoštovano družino Gabriel v Št. Janžu v R. Omenjeni so zavedni Slovenci ter radi svojega poštenega in mirnega značaja znani in priljubljeni daleč naokoli, ki so se rodili in postali stari na koroški zemlji, ki niso zakrivilili še nikdar komu kaj slabega, plačevali zvesto celo življenje davke Avstriji in te se zdaj proglašajo za „jugoslavisch orientiert“, za veleizdajalce. Zares, precej drugače kot v Makedoniji.

Gospa sveta. Minulo je za letos gosposvetško žeganje. Od tretje nedelje po veliki noči do Binkošti pride namreč vsako leto šem veliko procesij, največ iz slovenskih krajev Korotana. Slovenci tukaj radi prejemajo sv. zakramente. Dokler je še živel zadnji slovenski gosposvetški dekan Bizer, je bilo poskrbljeno, da je imel vsak romar, bodisi Slovenec ali Nemec, priliko se spovedati v svojem jeziku. Ko pa je zatislil za vedno svoje trudne oči, so napeli Nemci vse sile, da zatrejo vsako slovensko besedo, češ, Gospa sveta je nemška. Prej smo imeli vsako nedeljo pri prvi maši slov. pridigo, katero so po dekanovi smrti kar odpravili. Eden kanonikov je rekel leta 1920, da ima od knezoškofa črno na belem, da se tukaj ne sme več slišati slov. pridiga. Seve tudi slovenski romarji niso imeli več priložnosti, da bi se mogli v materinem jeziku spovedati. Tako so začeli romati v druge kraje, kjer je manjši zločin biti Slovenec. Zdaj pa so vendar uvideli, da tako ne gre, in novi dekan se uči slovenski. Vsaj toliko že zna, da more Slovence spovedati. Ko je prej enkrat prišla procesija iz Št. Tomaža in začela pri svoji maši peti slovensko, je šel kanonik Majerhuber na kor ter kratkoma prepovedal slov. petje. Nato je začel nek drugi zbor z nemškim petjem, kar pa zopet šentomažani niso dopustili. Škandalozne razmere so to bile! Zadnji čas so smele imeti slov. procesije slov. pridigo izven cerkve, kar pa zopet nekaterim tukajšnjim pangermanom ni bilo po volji, ki so slovenskega pridigarja dostikrat motili. Nerazumljiva je taka nestrpnost in neslanost. Nemška stvar mora stati na slabih nogah, ko

že v slov. pridigi za tuje romarje vidijo nevarnost za obstoj Nemške Avstrije. Novo je tudi, da se zdaj kinča monštranc s plavicami (prezdec). „Kärntner Tagblatt“ namreč pravi, da je „prezdec“ kot zvesti tovariš pšenice „zakramentalna roža“. Pezdeca je smatrati kot plevel in v tem je nek simbol. Boli človeka srce, ako pogleda na evharističnega Boga v monštranci in ga vidi obdanega s „plevelom“.

Slovenka iz Gosno svete.

Bistrica v Rožu. (Samomor.) Dne 9. junija se je Jožef Wašnik, trgovski vodja tukajšnje podružnice borovelskega konzumnega društva, ustrelil. Par noči pred samomorom je ležal v svojem stanovanju pri g. Kreigherju na postelji in kadir cigareto. Pri tem je zaspal in posteljina se je od goreče cigarete vžgala in precej osmodila. Wašnik je prosil gospodinjio, da bi dogodek ne spravljala v javnost, ker želi vso škodo poravnati, pa ga je vendar naznanila žendarmeriji. On se je čutil vsled tega užaljenega. Zvečer pred samomorom se je od fantov poslovil in njim povedal, da se bo drugo jutro ustrelil. Star je bil kakih 25 let in v trgovini splošno priljubljen. Zvečer istega dne so ga prepeljali v Borovlje na dom; bil je edini sin nesrečne matere. Delavski nemški zbor mu je pel žalostinke. Danes, ko že vsak blebetač taji Boga in večnost, se pač ni čuditi, da postaja mladina čimdalje bolj brezverna, da v težkih urah izkušnje nima nobene opore. Samomor je čin, ki ga more preprečiti samo živa verska zavest.

Žitara vas. Dne 15. t. m. so našle ženske, ki so napravljale steljo v gozdu blizu Miklavca, 20letno dekle privezano za vrat, prsi, roke in noge k drevesu, oblečeno v samo srajco in obuto, ki je mogla le še rahlo klicati na pomoč. Bila je privezana od treh jutraj do petih zvečer. Dekle pravi, da je doma iz Siseka na Hrvaškem, da sta jo en moški in ena ženska spravila sem med potjo v Trst pod pretvezo, da gredo po bližnici. Potovali so samo po noči. Tukaj sta jo oropala za dva tisoč dinarjev in vso obleko in jo privezala, da ne bi mogla za njima. Ker se je branila, jo je udaril moški po obrazu, da je bila cela srajca krvava, in celo ustreliti jo je hotel ali spremljajoča ženska je to zabranila. Ali tiči tukaj kaj družega vmes, bo pokazala preiskava. Dekle je videti iz boljše hiše, in je le slučaju pripisati, da se je na tem prostoru našla, ko že od slabosti ni mogla več klicati na pomoč.

Šmihel nad Pliberkom. (Novi zvonovi.) V nedeljo dne 27. majnika smo slovesno blagoslovili tri nove, bronaste zvonove. Lepo je bilo vreme, a še lepša radost je vladala na obrasih in srcih faranov, ko smo imeli pred seboj vendar enkrat zvonove, katere smo že tako željno pričakovali. Velikanske množice vernikov iz bližnje in daljne okolice in deset duhovnikov je prisostvovalo izredni slovesnosti. Nepopisna radost je zavladala, ko so nas popoldne že iz stolpa vabili k šmarnicam. Nehote smo se spomnili srečnejše predvojnne dobe, ko so nam peli še stari zvonovi. Da bi novi zvonovi izvabili nam nazaj, kar nam je vojska vzela in sicer vse, vse naj se vrne zopet! Dragi so bili zvonovi, ker se nismo hoteli zadovoljiti kakor drugod z jeklenimi; a naši Šmihelčani so radi prinesli žrtve v čast božjo. Posebno se je skazal g. Janez Kraut, pd. Svetec, ki je majhni zvon, kateri sam stane šestnajst milijonov, sam kupil. Če bi prišel za temi tremi zvonovi še četrti, veliki zvon, potem bi imeli zvenenje, kakor ga ni na slovenskem Koroškem! Pa ga moramo tudi še dobiti, kajne, toliko šmihelski farani še zamorejo.

Brdo v Ziljski dolini. (Vabilo.) Dne 1. julija bo tovorjena in blagoslovljena elektrarna planinske družbe Brdo, ki pomeni lep napredek v gospodarskem življenju ziljskih Slovencev. Zanimivo je, da je planinska družba Brdo napravila elektrarno v zadnjih časih na čisto drugi gospodarski podlagi, samo za potrebe kmečkega in obrtega stanu in so pravila v ta namen prikojena. Prireditev 1. julija bo precej obsežna. Ob 8. uri predp. slavnostni spreved na vozovih iz Brde v Luže, kjer bo blagoslovljanje elektrarne, električne žage in mlinov. Potem ob 10. uri sv. maša na Brdi na prostem. Po sv. maši nagovor. Interesenti in

